

SÄI-INFO

November

2000:3

Formella krav på beslut om föreläggande eller förbud avseende hantering av brandfarliga varor

Enligt 18 § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor, nedan benämnd LBE, får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden eller förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. Tillsynsmyndighet när det gäller brandfarliga varor är den eller de kommunala nämnder som svarar för räddningstjänsten. Det innebär att räddningsnämnden har möjlighet att besluta om föreläggande eller förbud om det behövs för att lagstiftningens krav på hanteringen av brandfarliga varor skall efterlevas.

Den som är missnöjd med ett föreläggande eller förbud enligt LBE kan överklaga beslutet till Sprängämnesinspektionen (SÄI) enligt 28 § LBE. SÄI:s beslut i ett överklagandeärende kan inte i sin tur överklagas, dvs. SÄI är "högsta instans".

Vid prövningen av ett överklagat ärende har SÄI i princip samma roll som en domstol. Det innebär att SÄI skall pröva, inte bara om beslutet är sakligen grundat utan även om det är formellt korrekt. Formella brister kan leda till att SÄI tvingas upphäva beslutet även om det är väl grundat i sak. Detta kan ibland resultera i från risksynpunkt beklagansvärda situationer, där ett beslut måste upphävas trots att det utfärdats för att det föreligger en konkret och allvarlig fara. SÄI kan dock i sin egenskap av "domstol" inte ta någon hänsyn till sådana negativa följder, utan det är räddningsnämnden som får ta konsekvenserna av att ett formellt bristfälligt beslut blir upphävt. Detta innebär oftast att nämnden så snart som möjligt bör fatta ett nytt, formellt riktigt beslut i frågan. Även om de negativa följderna i sak kan begränsas på detta sätt kan det upphävda beslutet givetvis tolkas som en prestigeförlust för myndigheten, dessutom riskerar man att utsättas för skadeståndskrav.

SÄI:s erfarenhet av överklagade beslut från räddningsnämnderna visar att formella brister ofta föreligger i tre avseenden, nämligen avseende föreläggandets eller förbudets tydlighet, avseende beslutsmotivering samt avseende behörighet (delegation).

Föreläggandets eller förbudets tydlighet

Först och främst är det viktigt att det framgår klart vem beslutet riktar sig till, dvs. vem som är skyldig att följa föreläggandet eller förbudet. SÄI rekommenderar att adressaten anges i själva beslutsmeningen, till exempel "X föreläggs att senast den 1 januari 2001 vidta följande åtgärder". Ofta är dock räddningsnämndernas beslut inte formulerade på detta sätt.

Om man då dessutom har en beslutsblankett där både tillståndshavarens och fastighetsägarens namn anges i blankethuvudet kan det uppfattas som oklart om beslutet riktar sig till den ene eller den andre, eller till båda två. Vanligtvis finns det inte anledning att rikta beslutet till någon annan än tillståndshavaren, eller, om det inte är tillståndspliktig verksamhet, den som har det direkta ansvaret för hanteringen.

Beslutet skall vidare vara formulerat så att adressaten konkret förstår vad han skall göra. Det räcker alltså inte att enbart säga att kraven i en viss föreskrift eller en viss paragraf skall uppfyllas. Än mindre kan man säga att kraven i ett allmänt råd, exempelvis SÄIFS 1997:8 om bensinstationer, skall uppfyllas eftersom det allmänna rådet inte är bindande. SÄI har nyligen i SÄI-INFO 2000:1 utvecklat vilken betydelse de allmänna råden om bensinstationer har vid omprövning av tillstånd. Vad som sägs där gäller naturligtvis, i tillämpliga delar, även beträffande förelägganden och förbud.

Beslutsmotivering

Enligt 20 § förvaltningslagen skall ett beslut, varigenom myndigheten avgör ett ärende, innehålla de skäl som har bestämt utgången. Detta anses innebära att myndigheten skall ange, dels vilken eller vilka föreskrifter som beslutet grundas på, dels vilka sakskalet som i det enskilda fallet varit avgörande. Föreskriftshänvisningen bör vara så specifik som möjligt, med angivande av paragraf eller avsnitt. Man kan inte hänvisa enbart till ett allmänt råd eftersom det allmänna rådet inte är bindande, se vidare SÄI-INFO 2000:1.

Behörighet (delegation)

För att räddningschefen eller någon annan tjänsteman vid räddningsnämnden skall kunna utfärda ett föreläggande eller förbud måste det föreligga en formell delegation från räddningsnämnden enligt 6 kap 33 § kommunallagen (1991:900). Det bör då också anges i själva beslutet att en sådan delegation finns.

SÄI vill i sammanhanget påpeka att möjligheten att delegera beslutanderätten till tjänstemän enbart gäller anställda i den egna kommunen. Man kan således inte delegera beslutanderätten till en tjänsteman vid räddningstjänsten i grannkommunen, även om det av praktiska skäl skulle vara lämpligt. Självfallet kan man heller inte delegera beslutanderätten till anställda vid kommunala eller privata bolag – myndighetsutövning ”på konsultbasis” är inte tillåten.

Juridisk granskning

SÄI vill avslutningsvis starkt rekommendera att förslag till beslut om föreläggande eller förbud granskas av en jurist med särskild kompetens i förvaltningsrätt. SÄI kan inte åta sig att göra någon sådan granskning i individuella fall eftersom detta skulle vara att föregripa inspektionens prövning vid ett eventuellt överklagande. I första hand bör räddningstjänsten naturligtvis vända sig till kommunjuristen, om det finns en sådan. Kommuner som inte har egen kommunjurist eller person med motsvarande kompetens bör kunna få viss rådgivning från Kommunförbundet.

Referat av principiellt viktiga beslut i överklagningsärenden finns på SÄI:s webbplats <http://www.sprangamnes.se> under länken "Avgöranden".